

На важливу роль юридичної служби в процесі ведення господарсько-правової роботи справедливо вказує В.К.Мамутов, який наполягає, що специфіка юридичної служби, зокрема, полягає в критичному підході до «звичних» порядків, до існуючої на тих чи інших ділянках практики господарювання і взаємовідносин. Юридична служба там, де вона вміло поставлена, забезпечує правильне приймання вантажів, боротьбу з недовантаженням і недотачами, з розтринькуванням і розкраданням матеріальних цінностей [3, с. 371-372]. Зазначене у повній мірі можна застосувати і до вірного сприйняття значення юридичної служби при організації реклаमाційної діяльності на підприємстві.

Список використаної літератури:

1. Правова робота в Збройних Силах України: Навч. посібник / За заг. ред. В.І. Кириленка. — К.: РВЦ «Військовий інститут», 2010. — 408 с.
2. Правила пред'явлення та задоволення рекламаций продукції: затв. нац. Національного космічного агентства України № 52 від 25.02.2005 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [www.nkau.gov.ua/nsau/pravonsau.nsf/.../\\$FILE/COU.0020.остаточна%20ред..doc](http://www.nkau.gov.ua/nsau/pravonsau.nsf/.../$FILE/COU.0020.остаточна%20ред..doc)
3. Мамутов В.К. Экономика и право: Сб.науч.тр. — К.: Юринком Интер, 2003. — 554 с.

БУДУРОВА Г. М.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри господарського права і процесу, кандидат юридичних наук

ДО ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Збереження значного масиву власності у руках держави, невтішні результати приватизації та низькі показники ефективності численних державних підприємств стабільно актуалізують питання управління об'єктами державної власності. Неефективне державне господарювання, в першу чергу, пов'язують із відсутністю організаційно-структурних перетворень та невдалим менеджментом таких компаній.

Вирішення зазначених проблем є ключовим елементом реформи управління державною власністю, на втілення якої спрямовано положення Закону України № 1405 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо управління об'єктами державної та комунальної власності» від 02.06.2016 року, який впроваджує міжнародні стандарти корпоративного управління для держкомпаній та створює механізми для захисту держкомпаній від політичного втручання, а також

для забезпечення прозорості та підзвітності їх діяльності [1]. Так, Закон передбачає створення наглядових рад на державних унітарних підприємствах та господарських товариствах, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі (далі – державних підприємствах), склад яких формуватиметься як з представників держави, так і з незалежних членів. У такий спосіб пропонується усунути від управління держпідприємствами міністерства та відомства, мінімізувати політичний вплив на їх діяльність та скасувати по суті «ручне» управління цими суб'єктами господарювання.

Як стверджує Ю. Ковалів, передача цих повноважень від чиновників до наглядових рад дозволить чітко розмежувати функції управління: держава виконує функцію акціонера, незалежна наглядова рада – функції стратегічного управління і нагляду за менеджментом, а менеджмент займається операційним управлінням [2].

Відповідно до внесених змін, наглядова рада обов'язково утворюватиметься на державних унітарних підприємствах та в господарських товариствах, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі, за наявності одного з таких критеріїв: 1) вартість активів держпідприємства перевищує 2 млрд. гривень; 2) розмір чистого доходу перевищує 1,5 млрд. гривень; 3) розмір статутного капіталу новоутвореного держпідприємства перевищує 2 млрд. гривень; 4) кількість акціонерів – власників протих акцій такого господарського товариства становить 10 або більше осіб.

До наглядових рад має перейти значний обсяг повноважень по управлінню держпідприємствами, які зараз зосереджені в руках міністерств, зокрема: погодження проекту стратегії, річного фінансового плану державного унітарного підприємства та звіту про його виконання, а також проектів інших рішень, пов'язаних з господарською діяльністю підприємства; прийняття рішення про розміщення державним унітарним підприємством цінних паперів та їх викуп; призначення на посаду та припинення повноважень керівника; обрання незалежного аудитора та визначення умов договору з ним; надання згоди на вчинення господарського зобов'язання, щодо якого є заінтересованість, і значного господарського зобов'язання; визначення форм контролю за фінансово-господарською діяльністю та ефективністю управління держпідприємством та ін. (ст. 11-4 Закону України «Про управління об'єктами державної власності»).

Здійснення цих повноважень забезпечуватиме персональний склад наглядової ради, що формуватиметься з представників держави та незалежних членів у кількості від п'яти до одинадцяти осіб. При цьому незалежні члени наглядової ради повинні становити більшість від її загального складу [3, п.п. 5, 6]. На наш погляд, встановлення вимог до кваліфікації та досвіду незалежних членів, критеріїв їх неупередженості та відбору на конкурсних засадах, скасування голосування на підставі отримуваних від уповноваженого органу управління завдань має

забезпечити більш гнучкий та професійний механізм прийняття рішень, які відповідають інтересам держкомпанії, а не продиктовані політичними мотивами, самостійність та невтручання в операційну діяльність такого суб'єкта господарювання. Системно впливати на стан справ та ефективність діяльності підприємства мають дозволити і зміни щодо забезпечення прозорості фінансової звітності компанії через проведення обов'язкового незалежного аудиту та більш жорсткі стандарти розкриття інформації про держкомпанію та її керівництво.

Сьогодні, через рік після законодавчих змін у систему корпоративного управління в державних підприємствах, які відповідають стандартам Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), зарано оцінювати результати реформи. Певні кроки у цьому напрямку зроблені урядом, яким затверджено ряд постанов направлених на втілення у життя законодавчих приписів у цій сфері, зокрема, формування персонального складу наглядових рад (положень щодо проведення конкурсного відбору та порядку визначення та затвердження кандидатів представників держави) тощо, та реальне створено наглядові ради у ряді держпідприємств. Але слід підкреслити і певний супротив реформаторам — на 15 державних підприємствах, всупереч вимогам МВФ, наглядові ради вчасно не сформовані.

Разом з тим, пропонувані зміни слід оцінити вкрай позитивно — відповідна система управління державними не лише корпоративними, а й унітарними підприємствами виправдовує себе як у країнах з ринковою, так і з перехідною економікою. В Україні, за належного механізму її запровадження, така система дасть змогу у подальшому здійснювати вплив, моніторинг та давати незалежну оцінку роботи виконавчих органів (правління) компаній, але головна оцінка роботи наглядових рад — підвищення ринкової капіталізації компаній, покращення інвестиційного клімату, довіри та співпраці з вітчизняними підприємствами, в т.ч., у зовнішньоекономічній сфері.

Список використаної літератури:

1. Державними підприємствами замість міністерств будуть керувати наглядові ради [Електронний ресурс] / Урядовий портал // Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248839060&cat_id=244277212
2. Ковалив Ю. Как принятый Закон «О корпоративном управлении» повлияет на реформу госпредприятий [Электронный ресурс] / Ю. Ковалив // Грушевского, 5 // Режим доступа: <http://grushevskogo5.com/zakonoproektu/kak-prinyaty-zakon-o-korporativnom-upravlenii-povliyaet-na-reformu-gospredpriyatij/>
3. Деякі питання управління державними унітарними підприємствами та господарськими товариствами, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі: Постанова Кабінету Міністрів України від 10 березня 2017 р. № 142 // Офіційний вісник України. — 2017. — № 24. — С. 113. — Ст. 686.